

PENGERTIAN KONSONAN

- Konsonan ialah bunyi-bunyi yang mungkin bersuara atau tidak bersuara.
- Ketika mengeluarkan bunyi konsonan, udara yang keluar dari paru-paru akan menerima sekatan, sempitan dan geseran sama ada di bahagian rongga mulut, tekak atau hidung.
- Konsonan juga boleh mempengaruhi vokal dalam sebutan bunyi. Ini berlaku dalam konsonan sengau, iaitu vokal disengaukan oleh konsonan itu. Proses ini dinamakan sengauan.

JENIS KONSONAN

Konsonan terbahagi kepada dua bahagian:

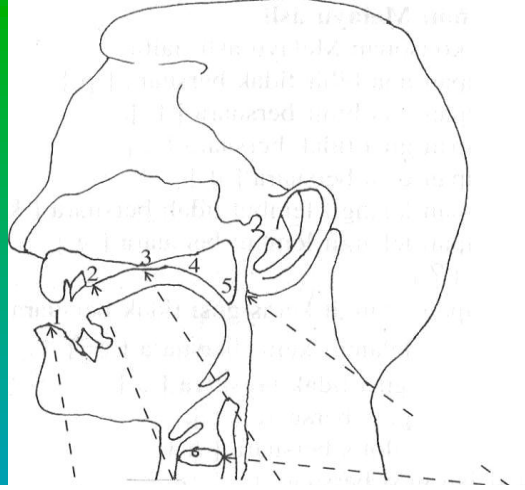
- Konsonan Melayu asli
- Konsonan pinjaman

Bunyi-bunyi konsonan Melayu asli

- Letupan dua bibir tidak bersuara [p]
- Letupan dua bibir bersuara [b]
- Letupan gusi tidak bersuara [t]
- Letupan gusi bersuara [d]
- Letupan langit lembut tidak bersuara [k]
- Letupan langit lembut bersuara [g]
- Hentian glotis [ʔ]
- Letupan langit keras gusi tidak bersuara [t̚]
- Letupan langit keras bersuara [d̚]
- Geseran gusi tidak bersuara [s]
- Getaran gusi bersuara [r]
- Geseran glotis bersuara [h]
- Sisian gusi bersuara [l]
- Sengau dua bibir bersuara [m]
- Sengau gusi bersuara [n]
- Sengau langit keras gusi bersuara [ŋ]
- Sengau langit lembut bersuara [ŋ]
- Separuh vokal dua bibir bersuara [w]
- Separuh vokal langit keras bersuara [j]

Bunyi-bunyi Konsonan Melayu Pinjaman

- Geseran bibir gigi tidak bersuara [f]
- Geseran bibir bersuara [v]
- Geseran gigi tidak bersuara [θ]
- Geseran gigi bersuara [ð]
- Geseran gusi bersuara [z]
- Geseran langit keras tidak bersuara [š]
- Geseran langit lembut tidak bersuara [x]
- Geseran langit lembut bersuara [ʒ]

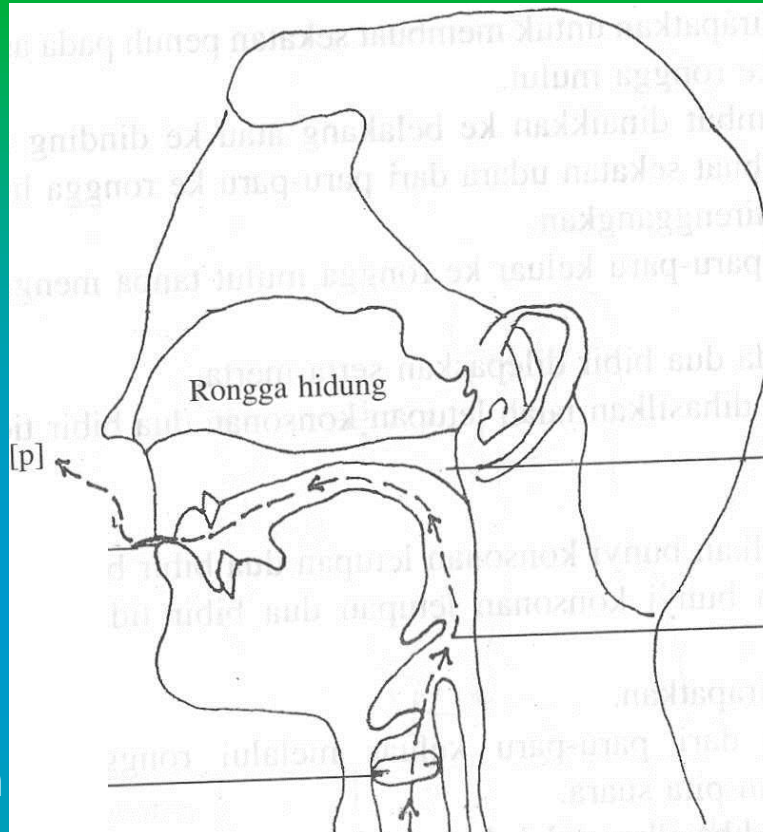

Cara sebutan		1 bibir	2 gusi	3 Gusi Lelangit keras	4 Lelangit keras	5 Lelangit lembut	6 Pita suara
Letupan	Tak Bersuara	p	t			k	ʔ
	Bersuara	b	d			g	
Letusan	Tak bersuara				č		
	Bersuara				ǰ		
sengauan		m	n			ŋ	
geseran	Tak bersuara		s				
	Bersuara						h
Getaran			r				
sisian			l				
Separuh vokal		w		Y/j			

Cara-cara menghasilkan bunyi-bunyi konsonan melayu

- a. Konsonan letupan dua bibir tidak bersuara [p]
  - i. Dua bibir dirapatkan untuk membuat sekatan penuh pada arus udara dari paru-paru ke rongga mulut.
  - ii. Lelangit lembut dinaikkan ke belakang atau ke dinding rongga tekak untuk membuat sekatan udara dari paru-paru ke rongga hidung.
  - iii. Pita suara diregangkan
  - iv. Udara dari paru-paru keluar ke rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara
  - v. Sekatan pada dua bibir dilepaskan serta-merta
  - vi. Bunyi yang dihasilkan ialah letupan konsonan dua bibir tidak bersuara [p]

Kedua-dua bibir
dirapatkan

Lelangit lembut dan anak
tekak dinaikkan

Arus udara

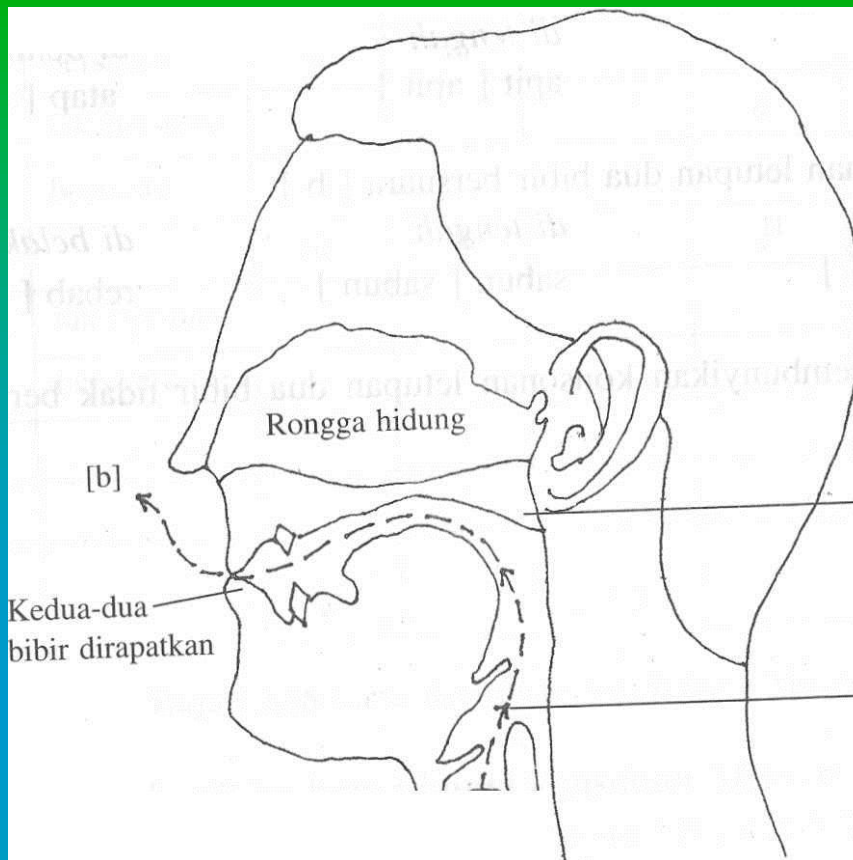
Pita suara tidak digetarkan

Rajah 2.19 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan bunyi konsonan letupan dua bibir tidak bersuara [p]

b. Konsonan letupan dua bibir bersuara [b]

- i. Dua bibir dirapatkan untuk membuat sekatan penuh pada arus udara dari paru-paru ke rongga mulut.
- ii. Lelangit lembut dinaikkan ke belakang atau ke dinding rongga tekak untuk membuat sekatan udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- iii. Pita suara dirapatkan
- iv. Udara dari paru-paru keluar melalui rongga mulut dengan menggetarkan pita suara
- v. Sekatan pada dua bibir dilepaskan serta-merta
- vi. Bunyi yang dihasilkan ialah letupan konsonan dua bibir bersuara [b]

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Arus udara

Rajah 2.20 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan bunyi konsonan letupan dua bibir bersuara [b]

Bunyi konsonan letupan dua bibir tidak bersuara [p]

Di hadapan

Pasu [pasu]

Di tengah

apit [apit]

Di belakang

Atap [atap]

Bunyi konsonan letupan dua bibir bersuara [b]

Di hadapan

Balik [bale?]

Di tengah

Sabun [sabun]

Di belakang

Rebab [rebab]

C. Konsonan letupan gusi tidak bersuara [t]

- i. Hujung lidah dinaikkan rapat ke gusi untuk membuat sekatan penuh pada arus udara
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang atau ke didinding rongga tekak untuk menutup arus udara ke rongga hidung
- iii. Pita suara diregangkan
- iv. Arus udara dari paru-paru keluar melalui rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara
- v. Sekatan yang dibuat oleh hujung lidah dan gusi dilepaskan serta merta
- vi. Bunyi yang dihasilkan ialah Konsonan letupan gusi tidak bersuara
[t]

d. Konsonan letupan gusi bersuara [d]

- i. Hujung lidah dinaikkan rapat ke gusi untuk membuat sekatan penuh pada arus udara
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang atau ke didinding rongga tekak untuk menutup arus udara ke rongga hidung
- iii. Pita suara dirapatkan
- iv. Arus udara dari paru-paru keluar melalui rongga mulut dengan menggetarkan pita suara
- v. Sekatan yang dibuat oleh hujung lidah dan gusi dilepaskan serta merta
- vi. Bunyi yang dihasilkan ialah Konsonan letupan gusi bersuara [d]

Bunyi perkataan Konsonan letupan gusi tidak bersuara [t]

Di hadapan

Tutup [tutup]

Tuntut [tuntutan]

Di tengah

Atas [atas]

Bakti [bakti]

Di belakang

Pahat [pahat]

Jahat [jahat]

Bunyi perkataan Konsonan letupan gusi bersuara [d]

Di hadapan

Duduk [duduk]

Daun [daun]

Di tengah

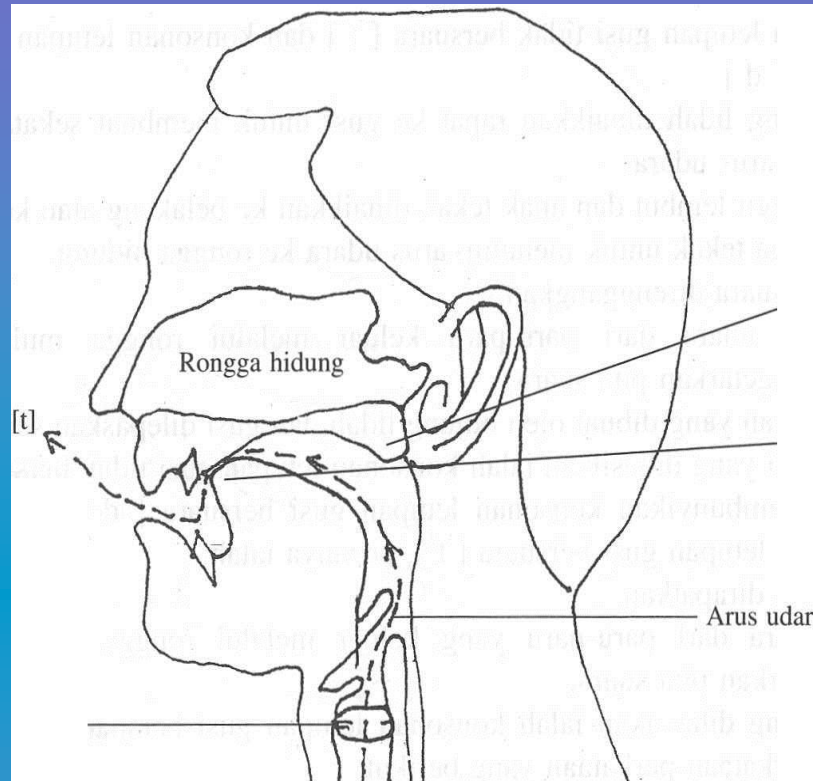
Tanduk [tanduk]

Tunduk [tunduk]

Di belakang

Abjad [abjad]

Abad [abad]

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Hadapan lidah dinaikkan ke gusi

Pita suara tidak digetarkan

Rajah 2.21 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan letupan gusi tidak bersuara [t]

e. Konsonan letupan lelangit lembut tidak bersuara [k]

- i. Belakang lidah dirapatkan ke lelangit lembut untuk membuat sekatan penuh pada arus udara
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dirapatkan ke rongga tekak bagi menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung
- iii. Pita suara diregangkan
- iv. Arus udara yang keluar dari paru-paru melalui rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara
- v. Sekatan udara yang dibuat oleh belakang lidah dilepaskan serta merta
- vi. Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan letupan lelangit lembut tidak bersuara [k]

f. Konsonan letupan lelangit lembut bersuara [g]

- i. Belakang lidah dirapatkan ke lelangit lembut untuk membuat sekatan penuh pada arus udara
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dirapatkan ke rongga tekak bagi menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung
- iii. Pita suara dirapatkan
- iv. Arus udara dari paru-paru yang keluar melalui rongga mulut menggetarkan pita suara
- v. Sekatan udara yang dibuat oleh belakang lidah dilepaskan serta merta
- vi. Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan letupan lelangit lembut bersuara [g]

Bunyi konsonan letupan lelangit lembut tidak bersuara [k]

Di hadapan

Kata [kata]

Kota [kota]

Di tengah

Akan [akan]

Akur [akur]

Di belakang

Cek [cek]

Budak [budak]

Bunyi konsonan letupan lelangit lembut bersuara [g]

Di hadapan

Gali [gali]

Guru [guru]

Di tengah

Sagu [sagu]

Agar [agar]

Di belakang

Dialog [dialog]

Monolog [monolog]

Rajah 2.22 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan bunyi konsonan letupan lelangit lembut tidak bersuara [k]

g. Hentian glotis [?]

- i. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang atau dinding rongga anak tekak untuk membuat sekatan udara dari paru-paru ke rongga hidung
- ii. Pita suara dirapatkan serapat-rapatnya
- iii. Arus udara yang keluar dari paru-paru dibiarkan tersekat di bahagian rapatan pita suara
- iv. Udara disekat oleh rapatan pita suara tanpa menggetarkan pita suara
- v. Bunyi yang dihasilkan ialah hentian glotis [?] seperti dalam perkataan di bawah

Di hadapan

Anak [?ana?]

Ikan [? ikan]

Di tengah

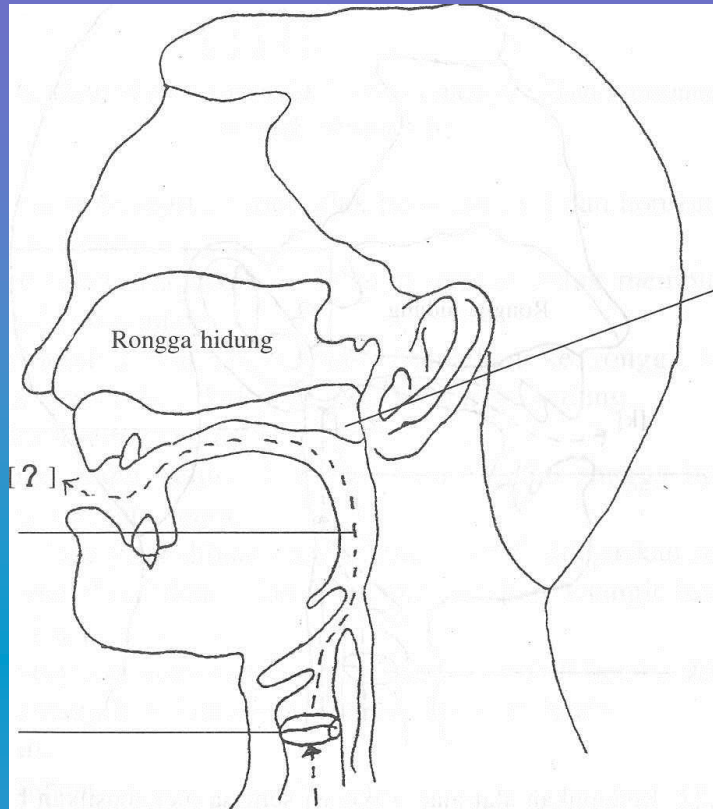
Saat [sa?at]

Soal [so?al]

Di belakang

Budak [buda?]

Tidak [tida?]

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Arus udara

Pita suara dirapatkan tanpa mengetarkannya

Rajah 2.23 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan hentian glotis [?]

h, i. Konsonan letusan lelangit keras gusi tidak bersuara [č] dan konsonan letusan lelangit keras gusi bersuara [ ]

- Hadapan lidah dinaikkan rapat ke lelangit keras untuk membuat sekatan pada arus udara.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang atau ke dinding rongga tekak untuk membuat sekatan terhadap arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Pita suara diregangkan.
- Arus udara dari paru-paru melalui rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara.
- Udara yang tersekat oleh hadapan lidah dengan lelangit keras dilepaskan perlahan-lahan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan letusan lelangit keras gusi tidak bersuara. [č]

Untuk menghasilkan bunyi konsonan letusan lelangit keras gusi bersuara [č], caranya sama dengan menghasilkan konsonan letusan lelangit keras gusi tidak bersuara [ʃ], yang berbeza ialah:

- Pita suara dirapatkan.
- Arus udara yang keluar dari paru-paru melalui rongga mulut dengan menggetarkan pita suara.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan letusan lelangit keras gusi bersuara [č] seperti dalam perkataan-perkataan berikut:

di hadapan

jangan [ʃ anɡan]

juga [ʃ uɡa]

di tengah

janji [ʃ an ʃ i]

tajam [ta ʃ am]

di belakang

garaj [gara ʃ]

kolej [kole ʃ]

- Bunyi perkataan konsonan letusan lelangit keras gusi tidak bersuara [ʎ]:

di hadapan

Curi [č uri]

Cari [č ari]

di tengah

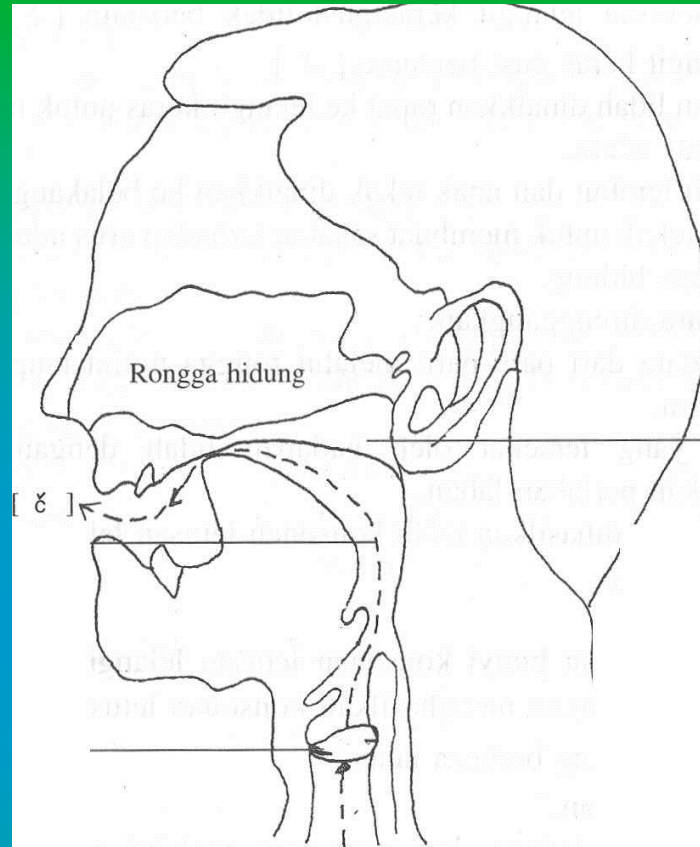
kunci [kunč i]

suci [suči]

di belakang

Mac [mač]

koc [koč]

Arus udara

Pita suara dirapatkan
tanpa
menggetarkannya

Lelangit lembut dan anak
tekak dinaikkan

Rajah 2.24 Kedudukan alat-alat artikulasi semas menghasilkan konsonan letusan lelangit keras-gusi tidak bersuara [č]

f. Konsonan geseran gusi tidak bersuara [s]

- Hadapan lidah dinaikkan ke gusi untuk membuat sempitan pada arus udara.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang rongga tekak untuk menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Pita suara diregangkan.
- Arus udara dari paru-paru melalui rongga mulut tanpa menggetarkan pita suara.
- Udara keluar melalui sempitan depan lidah dan gusi untuk menghasilkan bunyi konsonan geseran gusi tidak bersuara [s] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan

saya [saya]

sudah [sudah]

di tengah

susu [susu]

jasa [jasa]

di belakang

malas [malas]

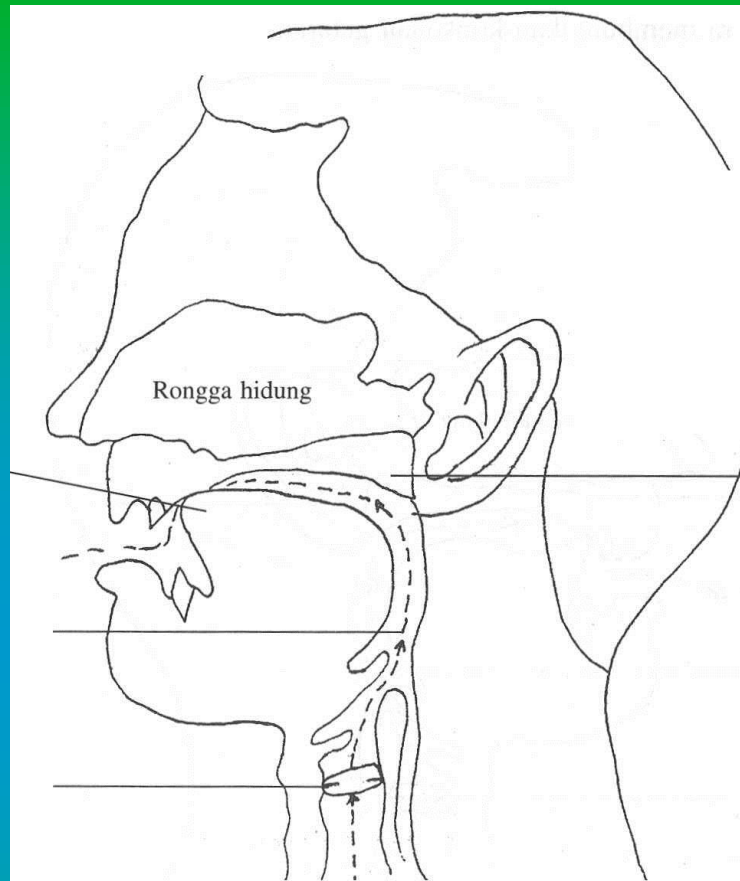
tebas [tebas]

Hujung lidah dinaikkan

Arus udara

Pita suara tidak digetarkan

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Rajah 2.25 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan geseran gusi tidak bersuara [s]

j. Konsonan getaran gusi bersuara [r]

- Hujung lidah dikenakan pada gusi.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang rongga hidung.
- Pita suara dirapatkan.
- Arus udara melalui rongga mulut menggetarkan hujung hujung lidah.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan getaran gusi bersuara [r] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan

rasa [rasa]

rusa [rusa]

di tengah

tiru [tiru]

lari [lari]

dibelakang

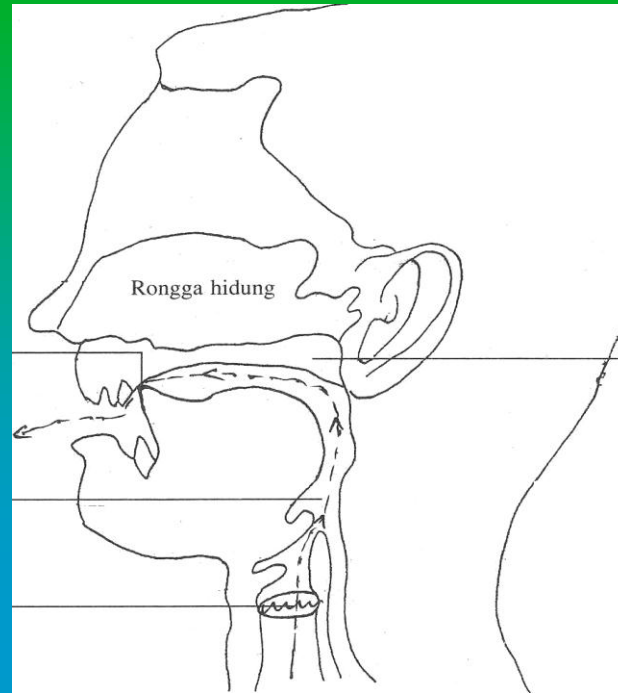
takbir [takbir]

ikrar [ikrar]

Hujung lidah kena pada gusi

Arus udara

Pita suara digetarkan

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Rajah 2.26 Kedudukan alat-alat artikulasi serana sa rnenghasilkan konsonan getaran gusi bersuara [r]

k. Konsonan sisian gusi bersuara [l]

- Hujung lidah dinaikkan ke bahagian tengah gusi untuk membuat sekatan.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang rongga tekak untuk menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Pita suara dirapatkan.
- Arus udara dari paru-paru keluar melalui rongga mulut dengan menggetarkan pita suara.
- Arus udara dibiarkan keluar melalui tepi lidah sahaja.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan sisian gusi bersuara [l] seperti dalam perkataan-perkataan berikut:

di hadapan

laju [laju]

labu [labu]

di tengah

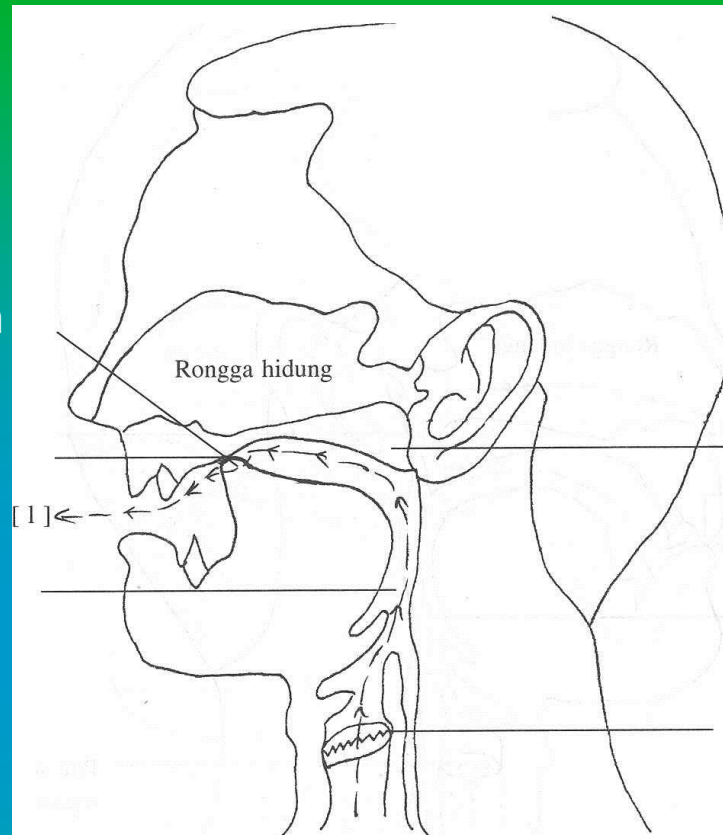
talam [talam]

pilu [pilu]

di belakang

bekal [bekal]

dalal [dalal]

Udara melalui tepi lidah

Hujung lidah kena pada gusi

Arus udara

Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan

Pita suara digetarkan

Rajah 2.27 Kedudukan alat-alat artikulasi sernasa rnenghasilkan konsonan sisian gusi bersuara [l]

1. Konsonan sengau dua bibir bersuara [m]

- Bibir bawah dan bibir atas dirapatkan untuk membuat sekatan pada arus udara.
- Lelangit lembut dan anak tekak diturunkan untuk memberi laluan arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Arus udara dari paru-paru masuk ke rongga mulut dan terus ke rongga hidung.
- Pita suara dirapatkan untuk membuat getaran.
- Arus udara dilepaskan perlahan-lahan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan sengau dua bibir bersuara [m] seperti dalam perkataan-perkataan berikut:

di hadapan

musuh [musuh]

muka [muka]

di tengah

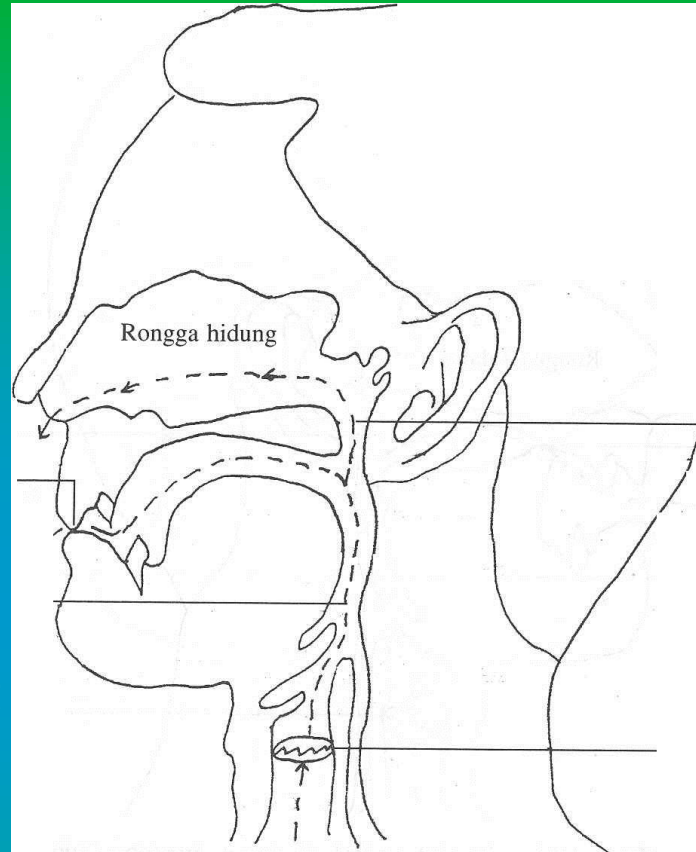
demam [damam]

ambil [ambil]

di belakang

talam [talam]

kelam [kalam]

Bibir atas dan bawah dirapatkan

Arus udara keluar melalui rongga nasal

Arus udara ke rongga Hidung melalui rongga mulut

Pita suara digetarkan

Rajah 2.28 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan sengau dua bibir bersuara [m]

m. Konsonan sengau gusi bersuara [n]

- Hujung lidah dinaikkan kepada gusi (gusi-gusi) untuk membuat sekatan udara.
- Lelangi lembut atau anak tekak diturunkan untuk memberi laluan pada arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Pita suara dirapatkan.
- Arus udara dari paru-paru melalui rongga mulut terus ke rongga hidung.
- Arus udara dilepaskan perlahan-lahan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan sengau gusi bersuara [n] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan

nanah [nanah]

nama [nama]

di tengah

panas [panas]

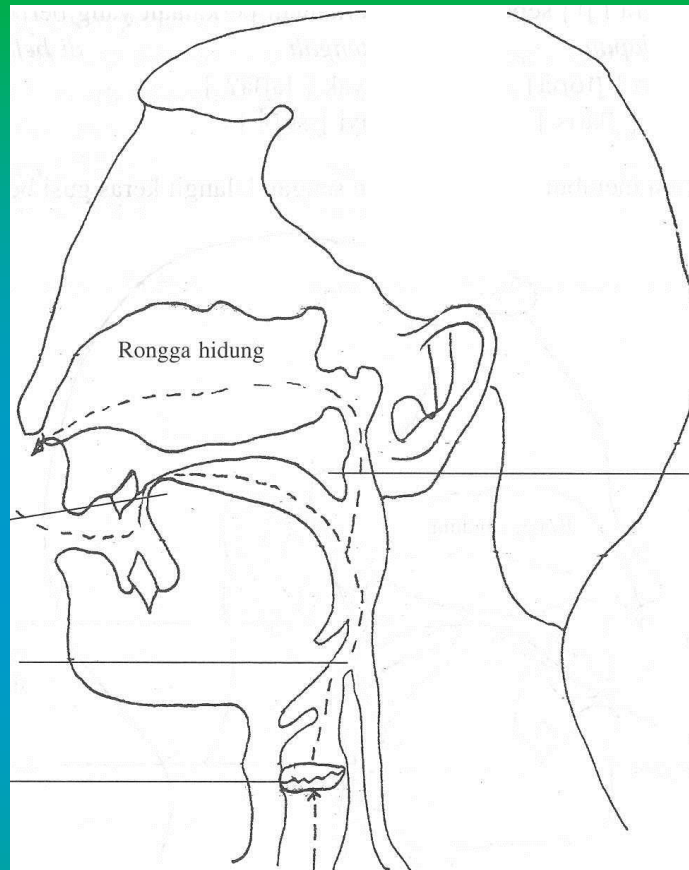
panah [panah]

di belakang

lipan [lipan]

papan [papan]

Hujung lidah dirapatkan ke
gusi

Arus udara

Pita suara digetarkan

Lelangit lembut dan anak
Tekak diturunkan

Rajah 2.29 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan sengau gusi bersuara [n]

n. Konsonan sengau lelangit keras gusi bersuara [ŋ]

- Depan lidah dinaikkan dan dirapatkan pada lelangit keras untuk membuat sekatan pada arus udara.
- Lelangit lembut dan anak tekak diturunkan untuk membuat laluan pada arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Piat suara dirapatkan dan digetarkan.
- Arus udara dari paru-paru melalui rongga mulut dan terus ke rongga hidung.
- Udara yang tersekat oleh depan lidah dan lelangit keras dilepaskan perlahan-lahan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan sengau lelangit keras gusi bersuara [ŋ] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan

nyonya [ŋõã]

nyaris [ãris]

di tengah

lanyak [laã]

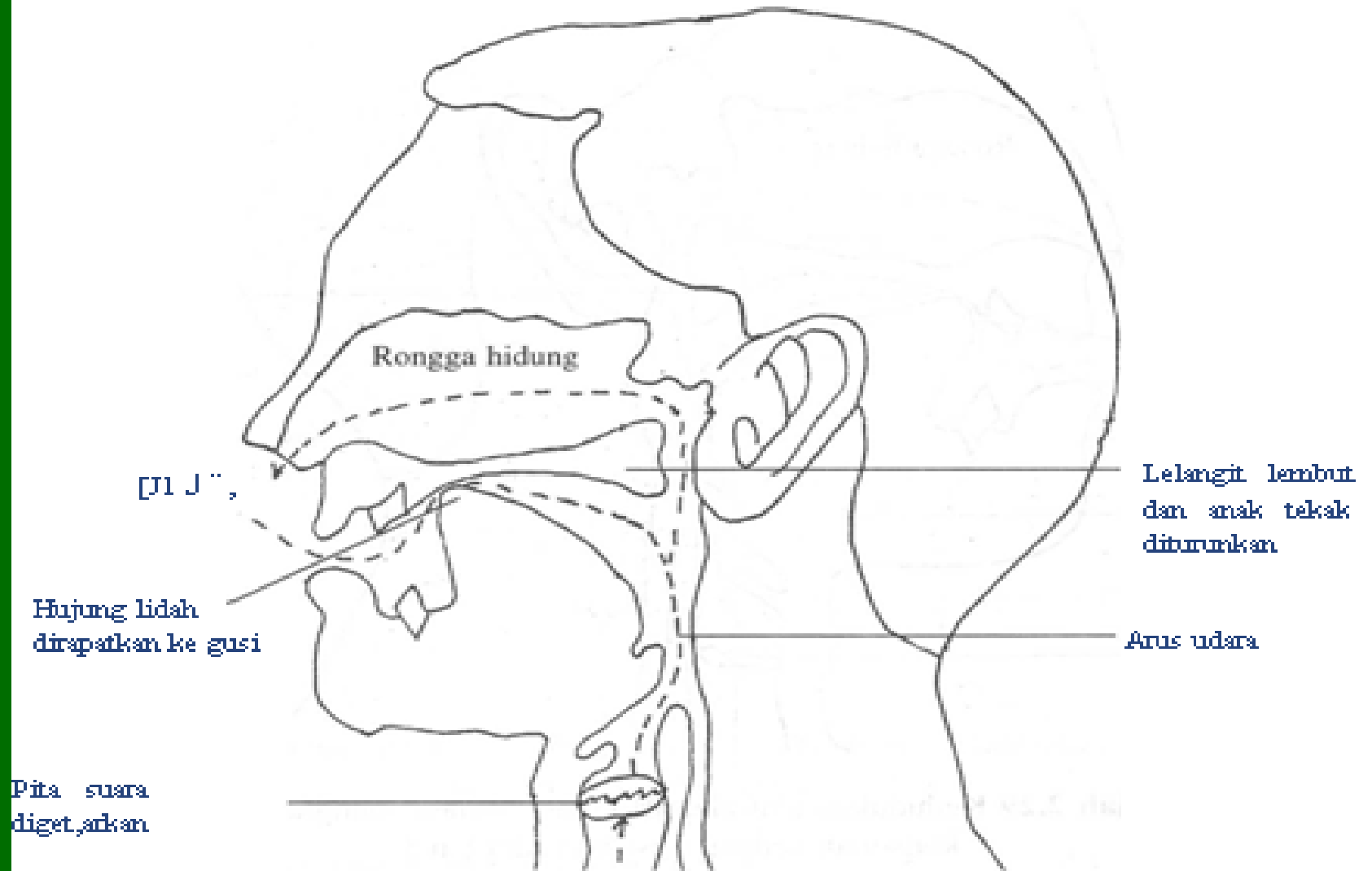
sunyi [suĩ]

di belakang

-

-

Rajah cara membunyikan konsonan sengau lelangit keras gusi bersuara [P]:

Rajah 2.30 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan sengau lelangit keras gusi bersuara [P]

1. Konsonan sengau lelangit lembut bersuara [ŋ]

- Belakang lidah dirapatkan ke lelangit lembut untuk membuat sekatan arus udara
- Lelangit lembut dan anak tekak diturunkan untuk memberi laluan kepada udara yang keluar dari paru-paru masuk ke rongga hidung.
- Pita suara dirapatkan dan digetarkan.
- Arus udara dari paru-paru melalui rongga mulut dan terus ke rongga hidung.

- Arus udara yang tersekat oleh belakang lidah dan langit-langit lunak dilepaskan perlahan-lahan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah konsonan sengau langit-langit lunak bersuara [ŋ] seperti dalam perkataan-perkataan berikut.

Di hadapan

Ngeri [ŋɛri]

Ngilu [ŋilu]

di tengah

pengakap [peŋakap]

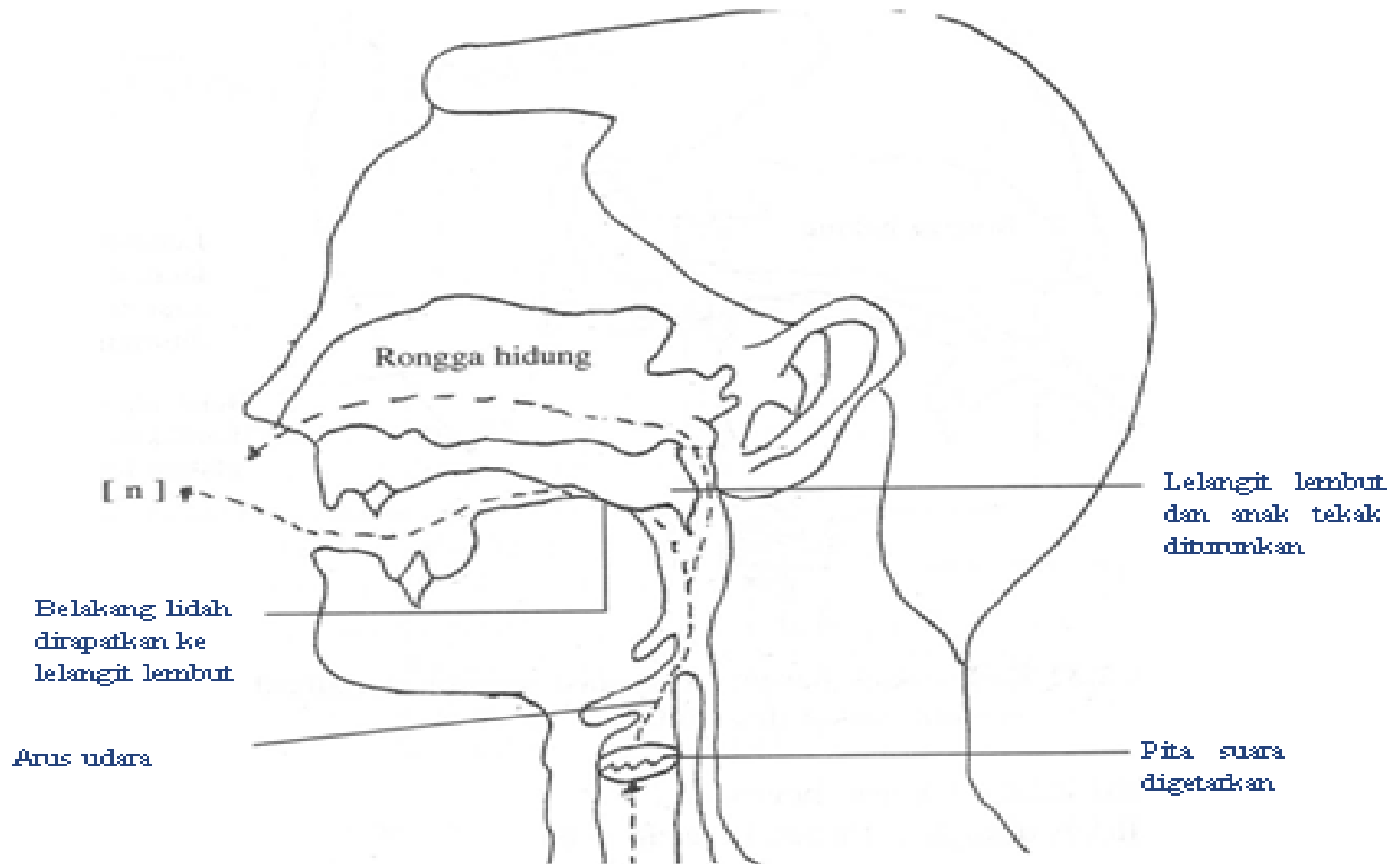
tingkap [tiŋkap]

di belakang

dulang [dulan]

belang [belan]

Rajah cara membunyikan konsonan sengau lelangit lembut bersuara [ŋ]:

Rajah 2.31 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan sengau lelangit lembut bersuara [ŋ]

m. Separuh vokal dua bibir bersuara[w]

- i. Bibir dibundarkan
- ii. Belakang lidah dinaikkan ke langit lembut.
- iii. Langit lembut dinaikkan ke belakang rongga tekak.
- iv. Pita suara digetarkan dan lidah bergerak dengan pantas ke kedudukan untuk menerbitkan vokal tengah [ə].
- v. Bunyi yang dihasilkan ialah separuh vokal dua bibir bersuara [w] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

Di hadapan

Warung [waruŋ]

wasiat [wasiat]

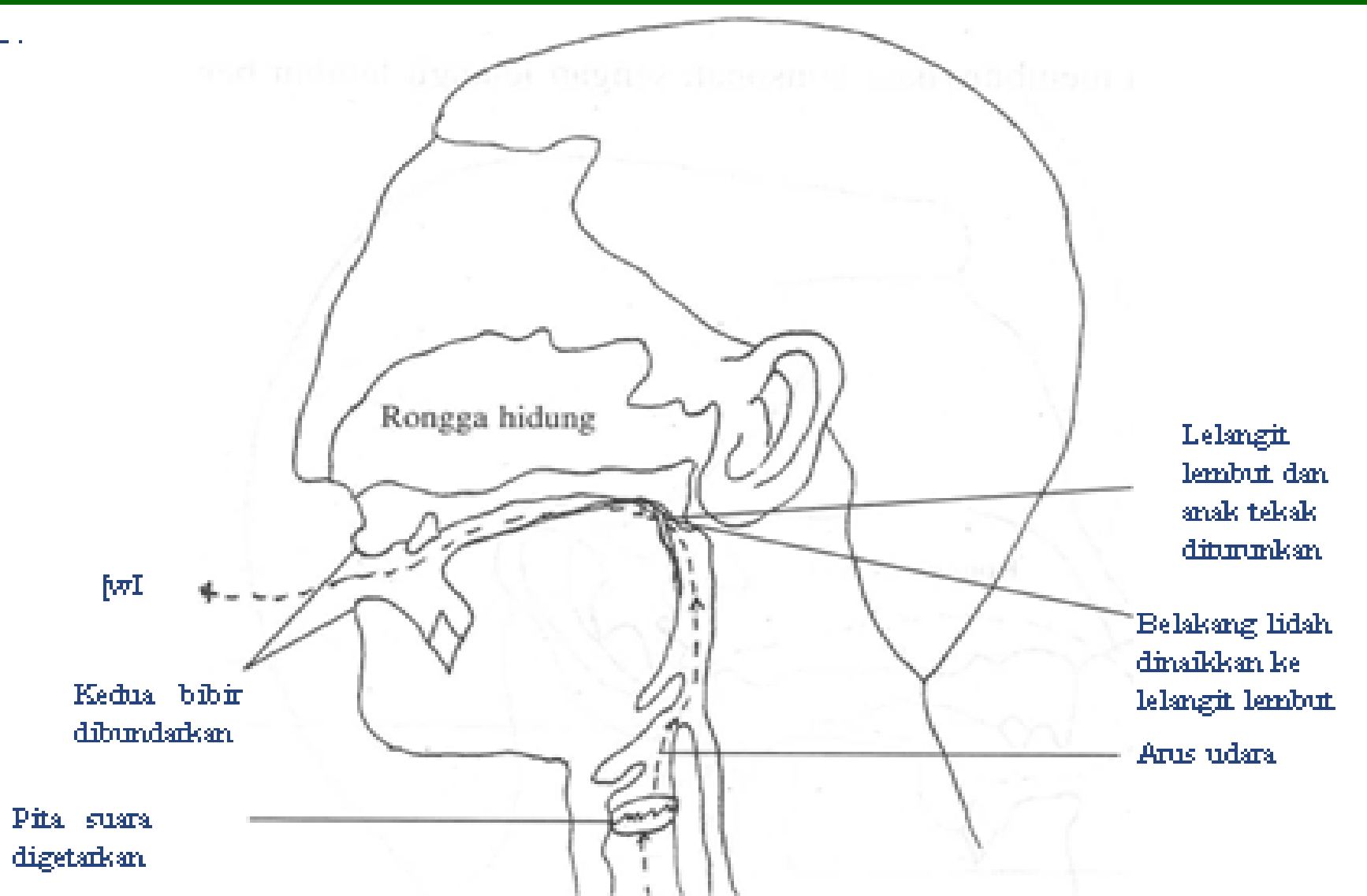
di tengah

ketawa [ketawa]

lawas [lawas]

di belakang

takraw [takraw]

Rajah 2.32 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan separuh vokal dua bibir bersuara [w |

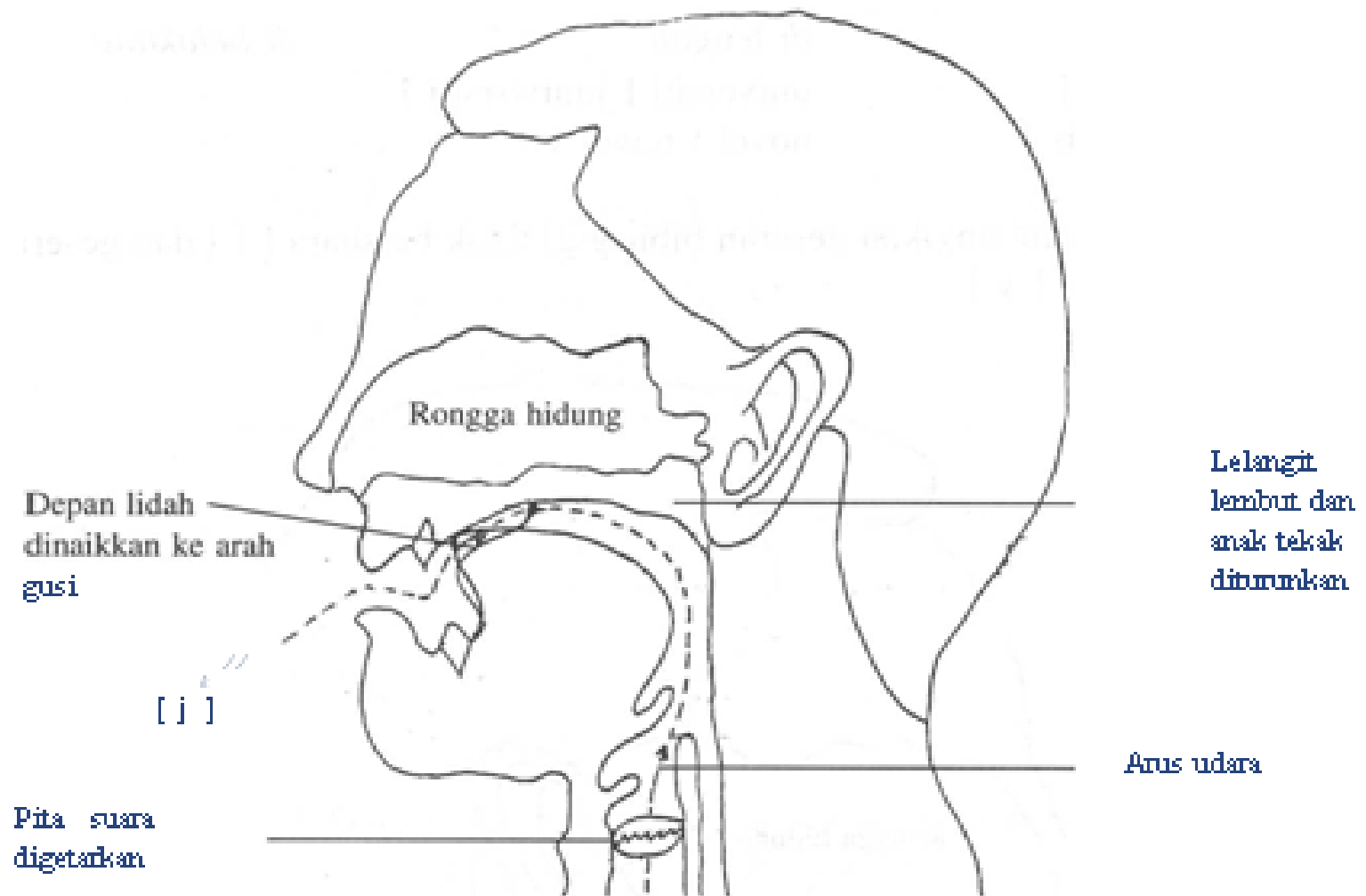

n. Separuh vokal lelangit keras bersuara [j]

- Depan lidah di angkat tinggi ke arah gusi.
- Bibir dihamparkan.
- Pita suara digetarkan sambil lidah bergerak pantas ke kedudukan untuk menerbitkan vokal tengah [a].
- Lelangit lembut dinaikkan ke belakang rongga tekak.
- Bunyi yang dihasilkan ialah separuh vokal lelangit keras bersuara [j] seperti dalam perkataan-perkataan berikut:

Di hadapan	di tengah	di belakang
Yatim [jatim]	bayang [bajang]	-
Yayasan [jajasan]	payah [pajah]	-

Rajah cara membunyikan separuh vokallelangit keras bersuara [j]:

Rajah 2.33 Kedudukan alat artikulasi semasa menghasilkan separuh vokal lelangit keras bersuara [j]

Cara-cara menghasilkan bunyi konsonan pinjaman

- a. Geseran bibir gigi tidak bersuara [f] dan geseran bibir gigi bersuara [v].
  - i. Bibir bawah dirapatkan pada gigi atas untuk membuat sempitan.
  - ii. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan rapat ke belakang rongga tekak untuk membuat sekatan udara dari paru-paru ke rongga nasal.
  - iii. Pita suara diregangkan dan tidak digetarkan

- iv. Arus udara yang keluar dari paru-paru melalui rongga mulut dibiarkan bergeser di kawasan sempitan.
- v. Bunyi yang dihasilkan ialah geseran bibir gigi tidak bersuara [f] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

Di hadapan

Fitnah [fitnah]

Fardu [fardu]

di tengah

sifar [sifar]

sifir [sifir]

di belakang

alif [alif]

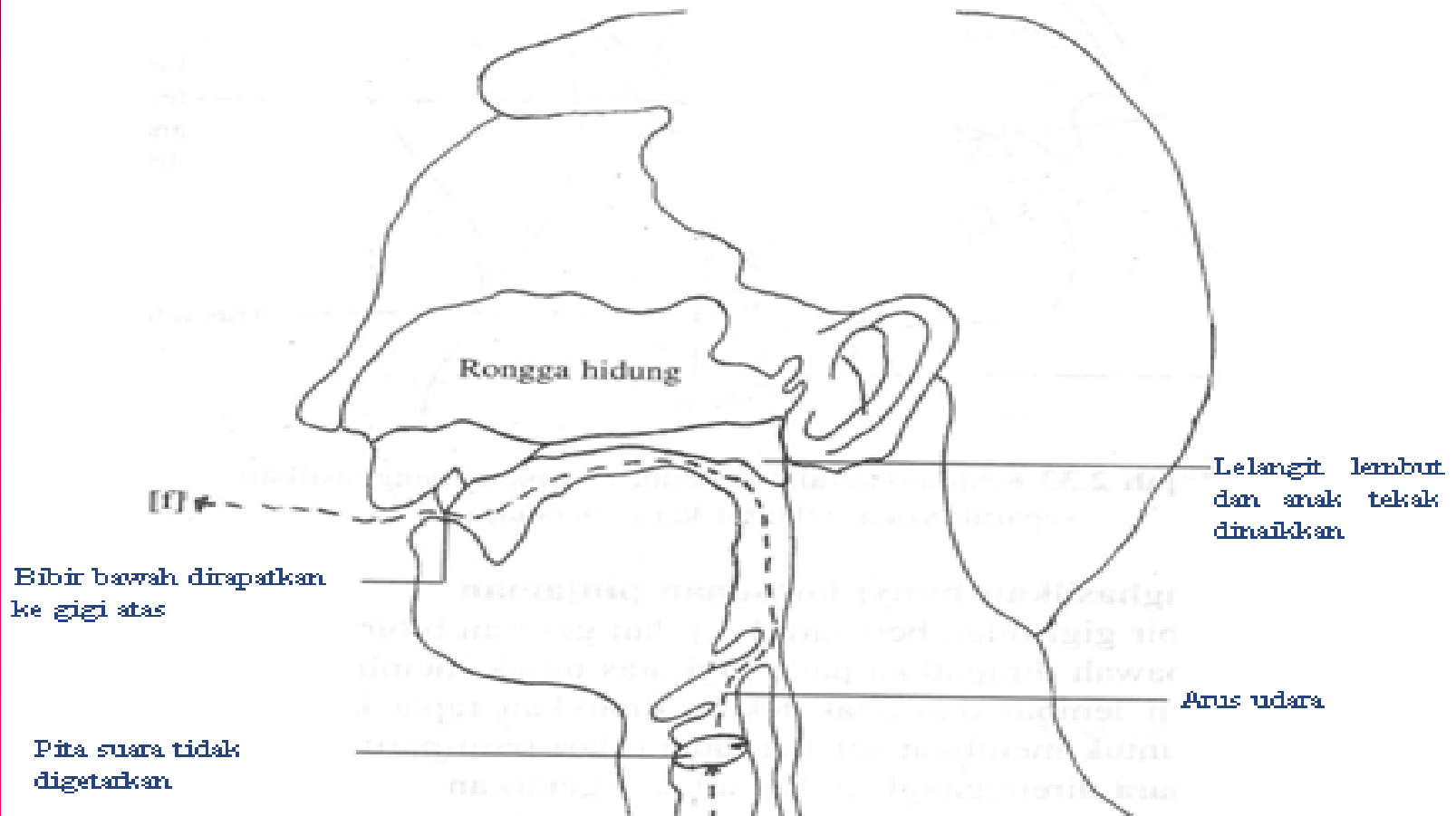
taraf [taraf]

Untuk menghasilkan geseran bibir gigi bersuara [v] sama seperti menghasilkan geseran bibir gigi tidak bersuara [f],perbezaannya ialah:

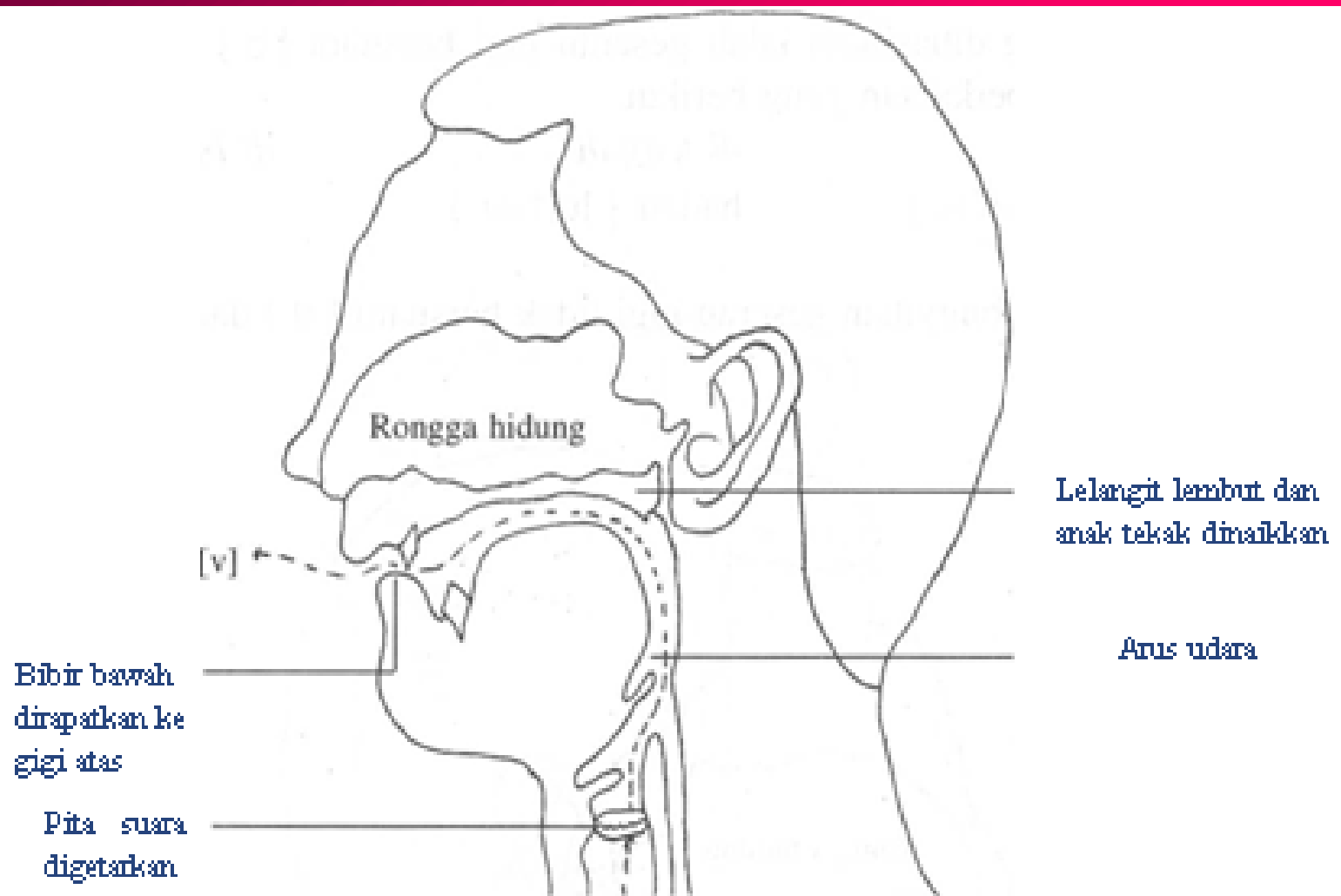
- i. Pita suara dirapatkan dan digetarkan.
- ii. Bunyi yang dihasilkan ialah geseran bibir gigi bersuara [v] seperti dalam perkataan-perkataan berikut:

Di hadapan	di tengah	di belakang
Versi [vɜrsi]	universiti [univɜrsiti]	-
Varnis [varnis]	novel [novel]	-

Rajah cara membunyikan geseran bibir gigi tidak bersuara [f] dan geseran bibir gigi bersuara [v]:

Rajah 2.34 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran bibir gigi tidak bersuara [f]

Rajah 2.35 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran bibir gigi bersuara [v]

b. Geseran gigi tidak bersuara [θ] dan geseran gigi bersuara [θ]

- i. Daerah gigi diletakkan antara gigi atas dan gigi bawah untuk membuat sempitan udara.
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan rapat ke rongga tekak untuk menyekat arus udara.
- iii. Arus udara yang keluar dari paru-paru melalui rongga mulut, bergeser keluar di daerah sempitan depan lidah dan gigi.
- iv. Pita suara tidak digetarkan.

- Bunyi yang dihasilkan ialah geseran gigi tidak bersuara [θ] seperti dalam perkataan-perkataan berikut;

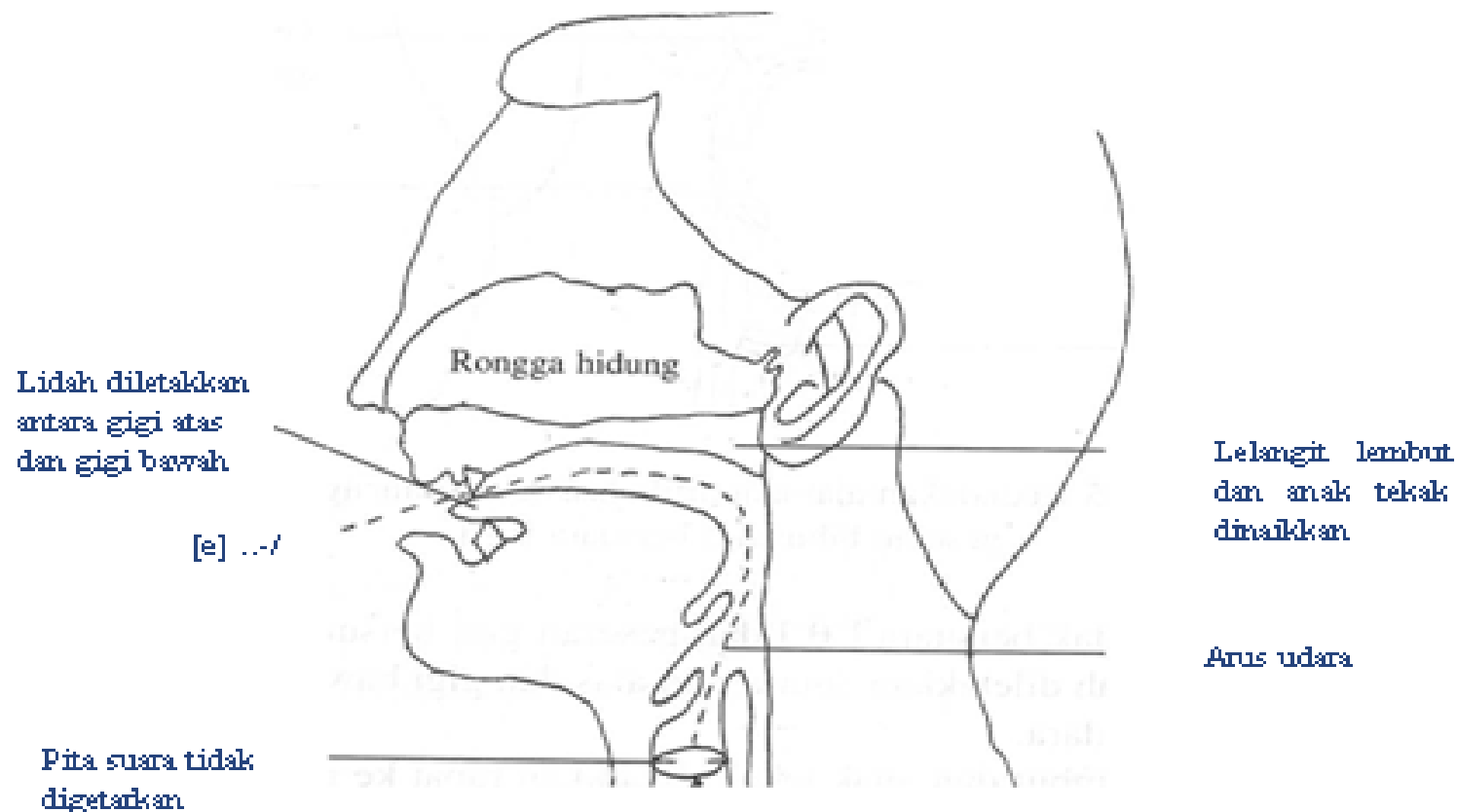
Di hadapan	di tengah	di belakang
Thalatha [θalaθa]	ithnin [iθnin]	hadith [hadiθ]
Thabit [θabet]	othman [oθman]	Harith [hariθ]

untuk menghasilkan geseran gigi bersuara [ð] sama seperti menghasilkan geseran gigi tidak bersuara [θ], perbezaannya ialah:

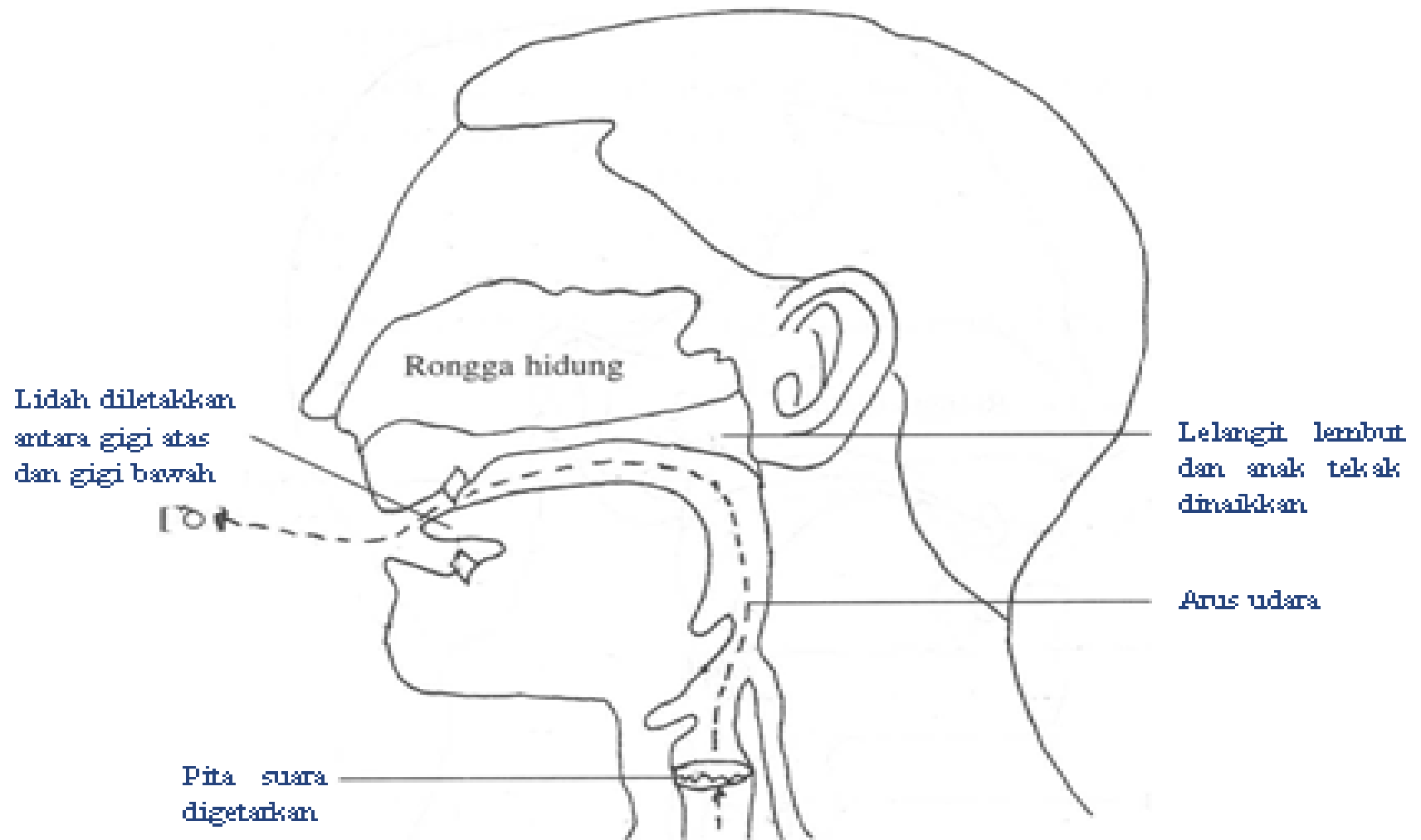
- Pita suara digetarkan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah geseran gigi bersuara [ð] seperti dalam perkataan-perkataan berikut;

Di hadapan	di tengah	di belakang
Dzalim [alem]	hadzir [hae r]	-

Rajah cara membunyikan geseran gigi tidak bersuara [θ] dan geseran gigi bersuara [θ]:

Rajah 2.36 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran gigi tidak bersuara [θ].

Rajah 2.37 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran gigi bersuara [1:]

c. Geseran lelangit keras tidak bersuara [š] terdapat dalam perkataan-perkataan berikut;

- i. Hadapan lidah dinaikkan antara gusi dan lelangit keras untuk membuat sempitan.
- ii. Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan rapat ke belakang rongga tekak untuk menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- iii. Arus udara yang keluar dari paru-paru melalui rongga mulut dibiarkan bergeser di bahagian sempitan depan lidah dan gusi lelangit keras.
- iv. Pita suara tidak digetarkan.
- v. Bunyi yang dihasilkan ialah geseran lelangit keras tidak bersuara [š].

Di hadapan

Syabas [šabas]

Syahdu[šahdu]

di tengah

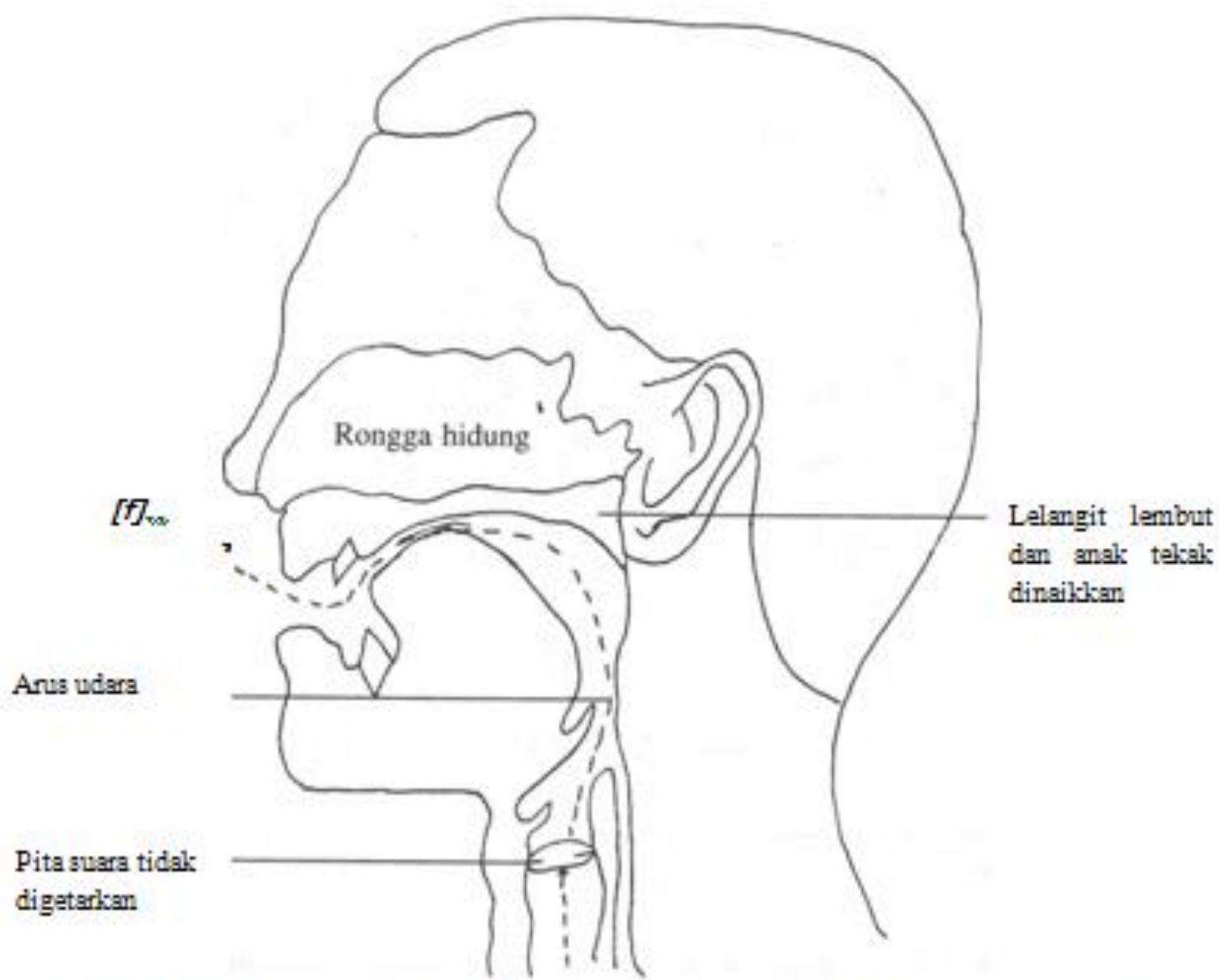
isytihar [lštihar]

isyak [išak]

di belakang

-

-

Rajah 2.38 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran lelangit keras tidak bersuara [f] Jatau [ʃ]

d. Geseran lelangit lembut tidak bersuara [x] dan geseran lelangit lembut bersuara [ɣ]

- Belakang lidah dinaikkan dan dirapatkan ke rongga tekak untuk membuat sempitan.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke rongga tekak untuk membuat sekatan udara dari paru-paru memasuki rongga hidung.
- Arus udara yang keluar dari paru-paru dibiarkan bergeser di kawasan sempitan belakang lidah dan lelangit lembut.
- Pita suara tidak digetarkan
- Bunyi yang dihasilkan ialah geseran lelangit lembut tidak bersuara [x] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan

Khabar [xabar]

di tengah

akhirat [axerat]

di belakang

-

Untuk menghasilkan geseran lelangit lembut bersuara [ʒ], sama seperti menghasilkan geseran lelangit lembut bersuara [x], perbedaannya ialah:

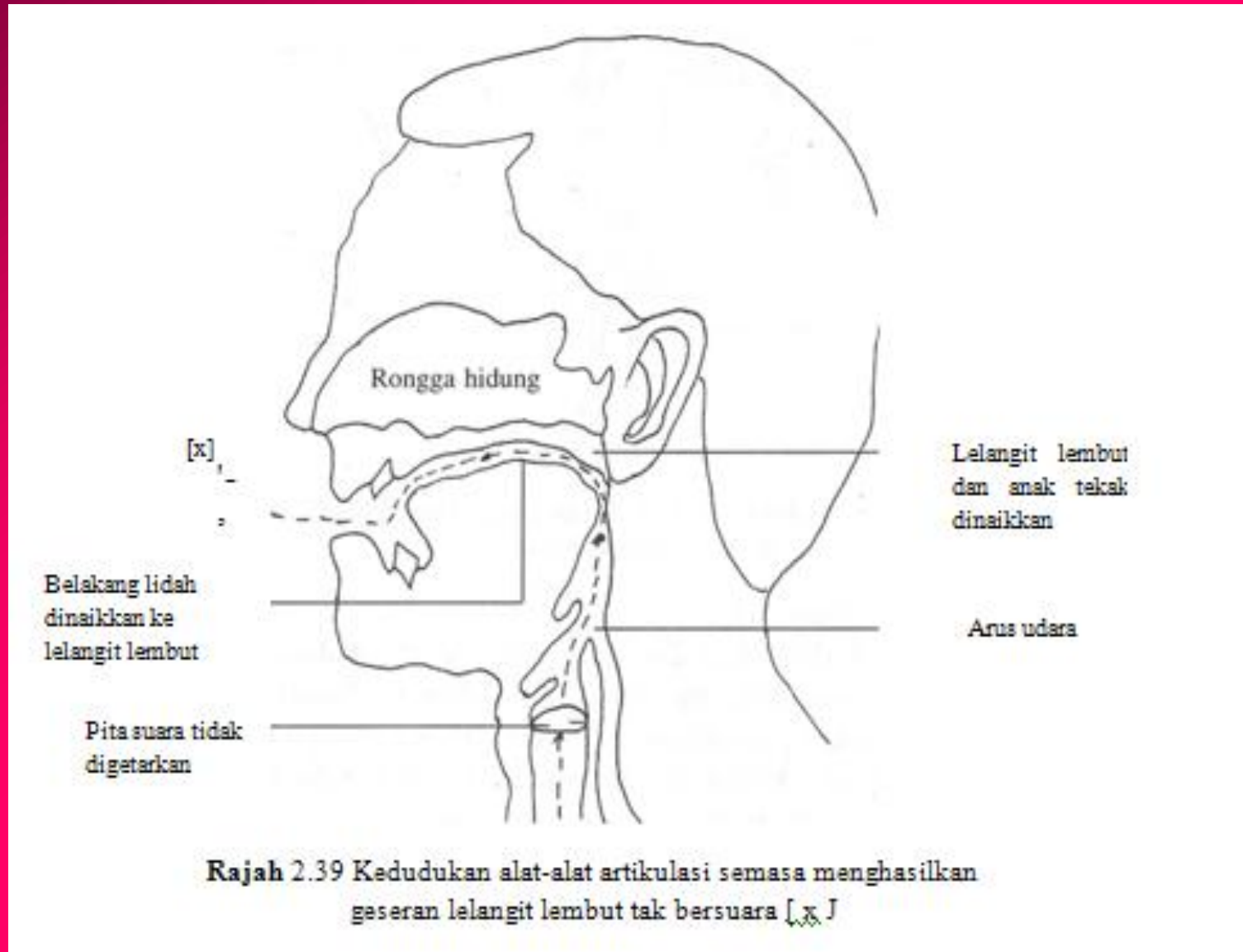
- Pita suara digetarkan
- Bunyi yang dihasilkan ialah geseran lelangit lembut bersuara [ʒ] seperti dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan
Ghaib [ʒaeb]

di tengah
loghat [loʒat]

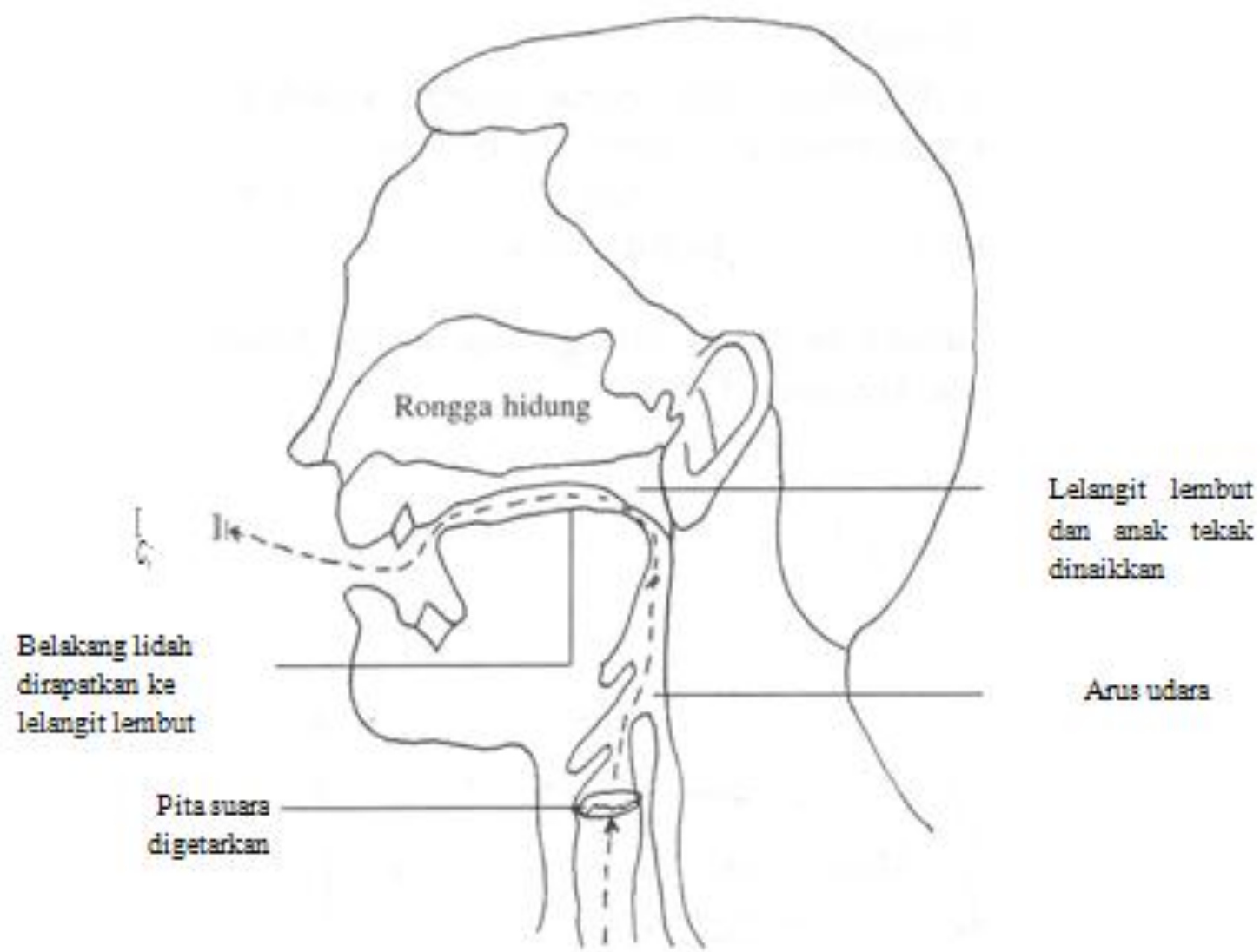
di belakang
-

Rajah cara membunyikan geseran lelangit lembut tidak bersuara [x] dan geseran lelangit lembut bersuara [ɣ]:

Rajah 2.39 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan geseran lelangit lembut tak bersuara [x]

Rajah 2.40 Kedudukan alat artikulasi semasa menghasilkan geseran lelangit lembut bersuara [h]

e. Geseran gusi bersuara [z]

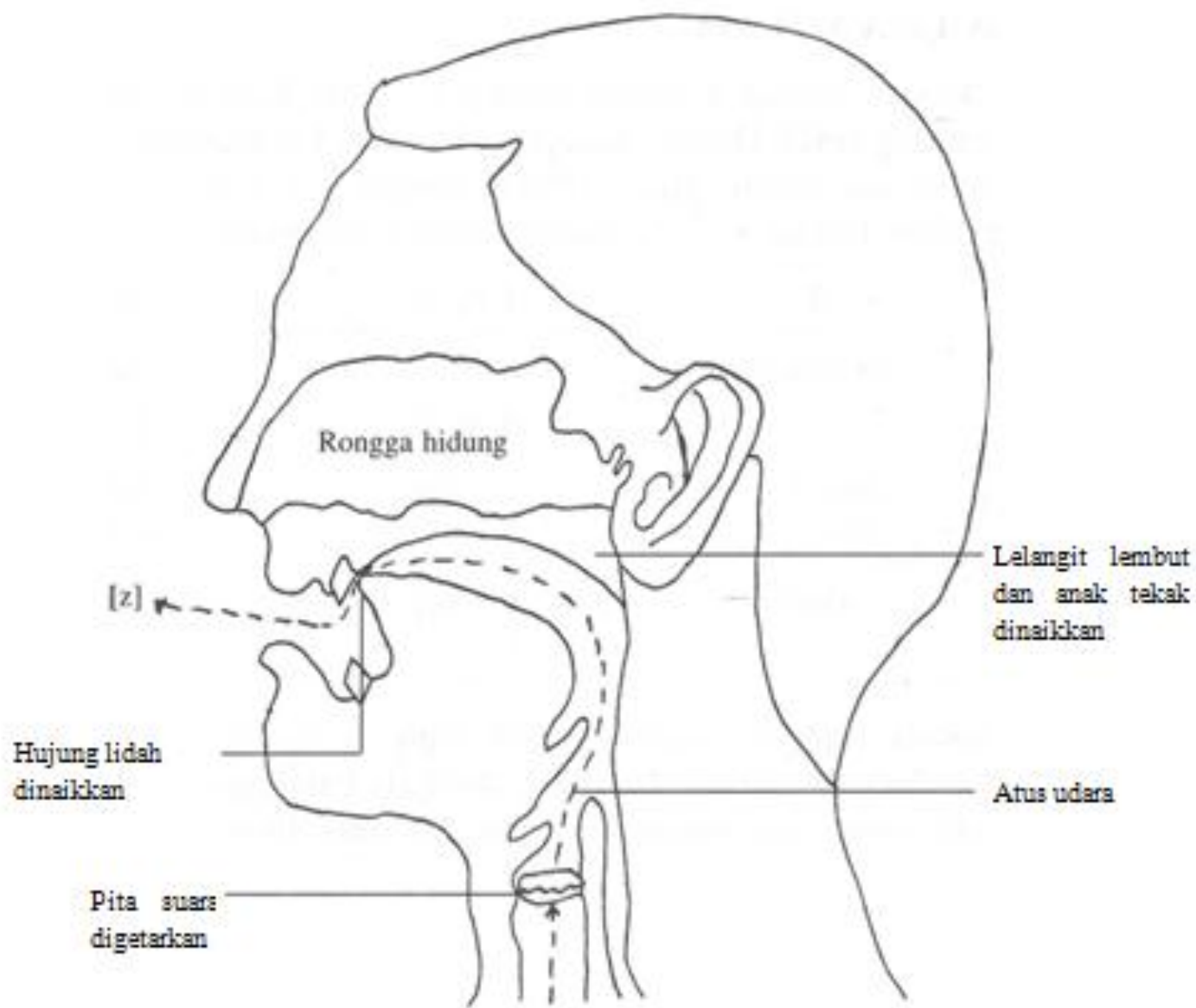
- Hujung lidah dinaikkan dan menyentuh sedikit bahagian gusi.
- Lelangit lembut dan anak tekak dinaikkan ke belakang rongga tekak untuk menyekat arus udara dari paru-paru ke rongga hidung.
- Arus udara yang keluar dari paru-paru keluar melalui rongga mulut dan melalui sempitan di antara daun lidah dan gusi.
- Pita suara digetarkan.
- Bunyi yang dihasilkan ialah geseran gusi bersuara [z]

Bunyi geseran gusi bersuara [z] terdapat dalam perkataan-perkataan yang berikut:

di hadapan
zuriat [zuriat]

di tengah
azam [azam]

di belakang
lafaz [lafaz]

Rajah 2.41 Kedudukan alat-alat artikulasi semasa menghasilkan konsonan geseran gusi bersuara [ɣ]